

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE

nr. _____ din _____ 2015

pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea
Arbitrajului specializat în domeniul proprietății intelectuale și procedura arbitrală

În temeiul art.29 al Legii nr.114 din 03 iulie 2014 cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 282-289, art. 600), Guvernul

HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă Regulamentul privind organizarea și funcționarea Arbitrajului specializat în domeniul proprietății intelectuale și procedura arbitrală (se anexează).

PRIM - MINISTRU

Contrasemnează:

Ministrul justiției

Proiect
Aprobat
prin Hotărîrea Guvernului
nr. ____ din _____ 2015

**Regulamentul
privind organizarea și funcționarea Arbitrajului specializat
în domeniul proprietății intelectuale și procedura arbitrală**

I. Dispoziții generale

1. Prezentul Regulament reglementează modul de constituire, organizare și funcționare a Arbitrajului specializat în domeniul proprietății intelectuale (în continuare – Arbitrajul specializat) în calitate de organ permanent pe lângă Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (în continuare - AGEPI), investit cu funcția de soluționare a litigiilor ce apar între persoane fizice și/sau juridice în domeniul proprietății intelectuale, și procedura arbitrală.

2. Arbitrajul specializat își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile Legii nr. 114 din 03 iulie 2014 cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, Legii nr.23-XVI din 22 februarie 2008 cu privire la arbitraj, Legii nr. 24-XVI din 22 februarie 2008 cu privire la arbitrajul comercial internațional, Codului de procedură civilă nr. 225-XV din 30 mai 2003, prezentul Regulament și alte acte normative naționale și internaționale din domeniu.

3. Arbitrajul specializat se organizează și se desfășoară potrivit convenției de arbitraj.

4. Arbitrajul specializat examinează litigiile vizînd următoarele aspecte:

1) calitatea de autor;

2) raporturile dintre coautori;

3) prioritatea;

4) raporturile dintre autorul obiectului de proprietate intelectuală creat în exercițiul atribuțiilor de serviciu și angajator, referitoare la modul de remunerare, dreptul de depunere a cererii și cuantumul remunerației;

5) eliberarea titlului de protecție;

6) drepturile exclusive;

7) gestiunea colectivă a dreptului de autor și a drepturilor conexe;

8) raporturile privind transmiterea drepturilor de proprietate intelectuală;

9) alte aspecte din domeniul proprietății intelectuale.

5. Activitatea Arbitrajului specializat este guvernată de principiile dreptului la un proces echitabil, egalității părților în proces, disponibilității, independenței și imparțialității arbitrilor, asigurării confidențialității, executării benevole a hotărîrilor arbitrale.

6. Arbitrajul specializat dispune de ștampilă proprie cu denumirea completă în limba de stat.

7. Sediul Arbitrajului specializat este în mun. Chișinău, str. Andrei Doga, 24/1, MD-2024.

II. Convenția de arbitraj

8. Convenția de arbitraj este un acord, încheiat în scris, sub sancțiunea nulității, prin care părțile convin să supună spre soluționare Arbitrajului specializat unele sau toate litigiile ce ar putea să apară între ele cu privire la un raport juridic contractual sau necontractual din domeniul proprietății intelectuale.

9. Încheierea convenției de arbitraj exclude, pentru litigiul care face obiectul ei, competența instanțelor de judecată, conferind competență Arbitrajului specializat.

10. Convenția de arbitraj poate fi încheiată fie sub forma unei clauze compromisorii, înscrisă în contractul principal, valabilitatea căreia este independentă de valabilitatea contractului în care este înserată, fie sub forma unei înțelegeri de sine stătătoare, denumită compromis.

11. Convenția de arbitraj poate rezulta și din depunerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare și acceptarea pârîului, prin prezentarea referinței în care este exprimată în formă scrisă voința acestuia, ca această cerere să fie soluționată de către Arbitrajul specializat.

12. Prin convenția de arbitraj părțile pot stabili normele de constituire a arbitrajului: numirea, revocarea și înlocuirea arbitrilor, termenul și locul arbitrajului, limba de procedură, normele de procedură pe care arbitrajul trebuie să le urmeze în soluționarea litigiului, conținutul și forma hotărîrii arbitrale, normele cheltuielilor arbitrale și repartizarea acestor cheltuieli, precum și alte norme privind buna desfășurare a arbitrajului.

13. Arbitrajul specializat din oficiu ia o decizie asupra existenței sau validității convenției de arbitraj și supunerea litigiului jurisdicției sale. În cazul în care rezultă lipsa sau nulitatea convenției de arbitraj, părțile au dreptul să prezinte o convenție scrisă suplimentară privind examinarea litigiului de Arbitrajul specializat. În caz contrar litigiul poate fi înaintat pentru examinare în instanța de judecată competentă.

III. Componenta Arbitrajului specializat

14. Arbitrajul specializat este constituit din președinte, vicepreședinte, arbitri și secretar.

15. **Președintele și vicepreședintele** Arbitrajului specializat se aleg de către arbitri din componența acestora pe un termen de 4 ani. Președintele asigură conducerea generală a Arbitrajului specializat și exercită atribuțiile referitoare la organizarea și administrarea justiției arbitrale. În exercitarea atribuțiilor ce îi revin, președintele și vicepreședintele reprezintă Arbitrajul specializat în relațiile sale interne și externe. În lipsa președintelui, vicepreședintele exercită atribuțiile acestuia.

16. **Secretarul** Arbitrajului specializat se numește în funcție de președintele Arbitrajului specializat. Secretarul exercită atribuțiile necesare activității Arbitrajului specializat și desfășurării eficiente a procedurii arbitrale.

IV. Arbitrii

17. Poate fi **arbitru** orice persoană fizică care:

- 1) are capacitate deplină de exercițiu;
- 2) are o înaltă calificare și experiență profesională de cel puțin 3 ani în domeniul proprietății intelectuale ori are studii superioare în acest domeniu sau de consilier în domeniul proprietății intelectuale;
- 3) cunoaște limba de stat;
- 4) a dat consimțământul privind îndeplinirea atribuțiilor de arbitru în cadrul Arbitrajului specializat.

18. Persoanele ce îndeplinesc condițiile specificate la pct.17 din prezentul Regulament sunt înscrise în ordine alfabetică, în temeiul unei cereri scrise, în Lista arbitrilor Arbitrajului specializat (în continuare – Lista arbitrilor), care este publică, are un caracter de recomandare și care va cuprinde: numele și prenumele, activitatea profesională, vechimea în muncă și funcția acestuia în cadrul Arbitrajului specializat.

19. Lista arbitrilor se aprobă de către Directorul General al AGEPI la fiecare 4 ani, iar în caz de necesitate, ea poate fi completată sau modificată, conform solicitării președintelui Arbitrajului specializat.

20. Arbitrii sunt numiți, revocați sau înlocuiți potrivit convenției de arbitraj. Părțile sunt libere să stabilească numărul de arbitri și modalitatea lor de numire. Dacă arbitrul unic sau arbitrii nu au fost numiți prin convenție de arbitraj și nici nu s-a prevăzut modalitatea de numire, partea care vrea să recurgă la arbitraj, înainte sau odată cu depunerea cererii de arbitraj, trimite personal sau prin intermediul Arbitrajului specializat o notificare scrisă celeilalte părți, prin care aceasta din urmă este invitată să numească arbitrul. Partea notificată, la rîndul ei, în termen de 15 zile de la primirea notificării, trebuie să trimită răspuns la propunerea de numire a arbitrului.

21. Prin convenție arbitrală părțile stabilesc dacă litigiul se soluționează de un **arbitru unic**, sau de mai mulți arbitri. În cazul în care părțile nu au stabilit numărul arbitrilor, litigiul se soluționează de un **complet** format din 3 arbitri, câte unul numit de fiecare parte, iar al treilea, supraarbitrul - președintele completului, va fi ales de către cei doi arbitri în decurs de 10 zile de la ultima acceptare.

22. Părțile pot numi arbitri și **persoane neînscrise în Lista arbitrilor**, cu excepția arbitrului unic și a supraarbitrului. În cazul în care arbitrul numit nu figurează pe Lista arbitrilor, partea ce l-a numit va indica numele, prenumele, adresa, numărul de telefon sau de fax, precum și date privind specialitatea și activitatea profesională a acestuia.

23. În cazul în care în termenii prevăzuți de prezentul Regulament, una din părți nu își numește arbitrul ori dacă există neînțelegeri cu privire la numirea arbitrului unic sau dacă cei doi arbitri nu aleg supraarbitrul, partea ce vrea să recurgă la arbitraj poate cere președintelui Arbitrajului specializat desemnarea arbitrului sau a supraarbitrului din Lista arbitrilor. Desemnarea arbitrului sau a supraarbitrului se face în termen de 5 zile de la sesizare, cu citarea părților și nu este supusă căilor de atac.

24. **Acceptarea sau neacceptarea** de a fi arbitru sau supraarbitru într-un anumit litigiu se prezintă în scris și nemotivat secretarului Arbitrajului specializat și se comunică părților în decurs de 5 zile de la data primirii propunerii de numire. Acordul arbitrului sau supraarbitrului va cuprinde și declarația scrisă a acestuia în care va arăta, sub semnătură, dacă are sau a avut vreo relație cu părțile, precum și dacă au existat sau există conflicte de interese și orice alte fapte sau împrejurări de natură să pună la îndoială independența și imparțialitatea sa. Acordul se anexează la dosarul litigiului pentru ca părțile să ia cunoștință de conținutul lui.

25. **Împuternicirile arbitrului** încetează în caz de recuzare, autorecuzare, revocare, a imposibilității de exercitare a funcțiilor, absența, radiere, deces și odată cu adoptarea hotărârii în litigiul examinat.

26. Arbitrul și supraarbitrul poate fi **recuzat** pentru cauze care pun la îndoială independența și imparțialitatea sa. Partea este în drept să recuze arbitrul pe care l-a desemnat sau la a cărui desemnare a participat doar pentru motive de care a luat cunoștință după desemnare. Cererea de recuzare se depune în scris, la Arbitrajul specializat, precizând motivele, în termen de 15 zile din momentul aflării despre circumstanțele care servesc drept motiv de recuzare. Dacă cealaltă parte nu numește un nou arbitru sau arbitrul recuzat nu se retrage din oficiu, asupra cererii de recuzare trebuie să se pronunțe Arbitrajul specializat. Cererea de recuzare a arbitrului înaintată pînă la constituirea arbitrajului se soluționează de către președintele Arbitrajului specializat în termen de 5 zile, inclusiv și în cazul recuzării arbitrului unic. Recuzarea poate interveni la orice etapă a procedurii arbitrale, pînă la încheierea dezbaterilor. În cazul neadmiterii cererii de recuzare, litigiul se examinează de arbitrii desemnați.

27. Arbitrul și supraarbitrul numit este obligat, din momentul numirii și pe parcursul întregii proceduri arbitrale, să declare de îndată circumstanțele de natură să ridice îndoieli justificate asupra imparțialității sau independenței sale. În cazul existenței unor asemenea circumstanțe, arbitrul se va **autorecuza** și va declara în scris și nemotivat despre acest fapt. Condiția formei scrise este întrunită dacă declarația este consemnată în încheierea de ședință.

28. **Revocarea** arbitrului și/sau a supraarbitrului se face pentru săvârșirea uneia din următoarele fapte:

- 1) în situația în care, după acceptare, arbitrul și/sau supraarbitrul renunță la împuternicirile sale în mod nejustificat;
- 2) în situația în care fără motiv justificat, nu participă la ședința arbitrală;
- 3) în situația în care fără motive temeinice tergiversează soluționarea litigiului;
- 4) în situația în care nu se pronunță hotărârea în termenul stabilit de convenția de arbitraj sau de prezentul Regulament;
- 5) în situația în care nu respectă caracterul confidențial al arbitrajului;
- 6) încalcă în mod flagrant îndatoririle ce le revin.

Revocarea se decide de președintele Arbitrajului specializat și are ca rezultat radierea arbitrului de pe Lista arbitrilor.

29. Prezența arbitrilor la ședințele arbitrale este obligatorie. În cazul **absenței** nemotivate și nejustificate a arbitrului de la ședința arbitrală, se va proceda la înlocuirea acestuia, conform prevederilor prezentului Regulament.

30. Arbitrul investit cu soluționarea litigiului nu poate fi **înlocuit** pe durata procedurii arbitrale decît pentru motive temeinice și în cazurile de:

- 1) recuzare sau autorecuzare;
- 2) revocare;
- 3) renunțare;

- 4) imposibilitate de a participa la examinarea litigiului;
- 5) deces.

La înlocuirea arbitrului, noul arbitru va fi desemnat de partea ce l-a numit în termen de 15 zile de când a luat cunoștință de survenirea împrejurărilor ce au dus la încetarea împuternicirilor de arbitru. Dacă partea nu numește un arbitru, cât și în cazul arbitrului unic sau a supraarbitrului, acesta va fi numit de președintele Arbitrajului specializat în termen de 5 zile. În cazul înlocuirii arbitrului, arbitrajul va decide dacă debaterile ce au avut loc pînă la substituire se vor repeta inclusiv și, în ce măsură actele îndeplinite de arbitrul recuzat urmează a fi menținute. Înlocuirea arbitrului unic sau a supraarbitrului are ca efect reluarea procedurii arbitrale.

V. Intentarea procedurii arbitrale

31. Toate **documentele** ce țin de judecarea litigiului arbitral se prezintă de către părți în original sau în copii autentificate, într-un număr suficient de exemplare pentru fiecare parte, precum și un exemplar pentru arbitrul unic sau completul de arbitraj. Documentele se prezintă în limba în care se desfășoară procedura arbitrală. Dacă documentele sunt prezentate într-o limbă străină, traducerea acestora este asigurată de către părți.

32. **Corespondența** cu părțile și arbitrii va fi asigurată de către secretarul Arbitrajului specializat, în limba de stat. La solicitarea și pe cheltuiala părții, comunicările pot fi făcute într-o altă limbă. Cererea de arbitraj, citațiile de chemare în ședință arbitrală, documentele scrise ce țin de judecarea litigiului, hotărârile și încheierile arbitrale se comunică participanților la proces prin poștă cu scrisoare recomandată cu confirmare de primire. Celelalte documente pot fi transmise prin intermediul oricărui alt mijloc de comunicare, ori pot fi înmânate părților personal contra semnătură. Toate dovezile de corespondență se depun la dosar.

33. Citațiile și înștiințările se înmânează tuturor participanților la proces, martorilor, experților, specialiștilor, interpreților privitor la locul, data și ora ședinței arbitrale.

34. În situația în care persoana refuză să primească citația ori înștiințarea sau să semneze confirmarea de primire, persoana împuternicită să o înmâneze consemnează refuzul pe citație sau înștiințare.

În acest caz persoana care refuză să primească citația ori înștiințarea se consideră înștiințată despre locul, data și ora efectuării unor acte de procedură sau a ședinței arbitrale.

35. În cazul în care, după pornirea procedurii arbitrale, partea sau orice alt participant la proces și-a schimbat domiciliul sau sediul, este obligat să comunice arbitrajului și părții adverse noua **adresă**. În lipsa unei astfel de înștiințări, comunicările se trimit la adresa cunoscută de parte sau de arbitraj și se consideră înmânate chiar dacă destinatarul nu mai locuiește acolo. În cazul în care, de către

reclamant nu este cunoscut locul de aflare a pîrîtului, arbitrajul poate dispune citarea acestuia prin publicitate.

36. Procedura arbitrală se consideră începută la data **depunerii cererii de arbitraj** scrise. Data depunerii cererii de arbitraj se consideră ziua înregistrării acesteia de către secretarul Arbitrajului specializat, iar în cazul expedierii ei cu scrisoare recomandată prin poștă, data prevăzută în ștampila oficiului poștal de expediere. Plicul scrisorii se atașează cererii.

37. **Cererea de arbitraj** va cuprinde:

- 1) denumirea Arbitrajului specializat;
- 2) numele, domiciliul sau reședința persoanei fizice și denumirea, sediul, datele de înregistrare oficiale și bancare ale persoanei juridice;
- 3) numele și calitatea celui care reprezintă partea în proces, anexându-se dovada calității de reprezentant;
- 4) referință la convenția de arbitraj, anexându-se copia de pe contractul în care a fost înserată sau copia de pe compromis;
- 5) obiectul și valoarea cererii, cu indicarea calculului;
- 6) motivele de fapt și de drept, precum și probele pe care se întemeiază cererea;
- 7) numele și domiciliul martorilor, în cazul în care se solicită proba cu martori;
- 8) numele arbitrilor numit sau al arbitrilor unic propus;
- 9) data întocmirii cererii de arbitraj;
- 10) semnătura părții.

38. La cererea de arbitraj se **anexează**:

- 1) documentele care certifică circumstanțele pe care reclamantul își întemeiază pretențiile;
- 2) procura, care confirmă împuternicirile reprezentantului;
- 3) copia legalizată de pe contractul în care este înserată convenția de arbitraj sau copia legalizată de pe compromis;
- 4) dovada de plată a tarifului pentru organizarea arbitrajului (în continuare – tarif de arbitraj);
- 5) notificarea pîrîtului despre numirea arbitrilor sau propunerea arbitrilor unic;
- 6) alte documente.

39. Cererea de arbitraj și anexele sale se depun pe suport de hîrtie într-un număr de **exemplare** egal cu numărul pîrîților, precum și într-un exemplar pentru dosarul cauzei și unul pentru fiecare arbitru.

40. Dacă cererea de arbitraj sau anexele sunt formulate într-o limbă străină, arbitrajul din oficiu sau la cerere, poate obliga partea să prezinte o **traducere** a lor în limba de stat.

41. La primirea cererii de arbitraj, secretarul Arbitrajului specializat verifică dacă aceasta întrunește exigențele prevăzute de prezentul Regulament. În cazul în care există careva iregularități, secretarul notifică reclamantul și îi acordă un termen de cel mult 5 zile de la data primirii comunicării pentru remedierea acestora. Dacă în

termenul acordat nu sunt înlăturate iregularitățile comunicate de secretar, cererea de arbitraj se restituie.

42. În termen de 5 zile de la primirea cererii de arbitraj sau de la înlăturarea deficiențelor, secretarul Arbitrajului specializat **expediază pîrîtului** copia cererii de arbitraj cu documentele anexate la aceasta. Excepție făcînd cazul, cînd reclamantul a anexat la cerere dovada comunicării către pîrît a cererii de arbitraj și a documentelor anexate și/sau referința pîrîtului.

43. Primind cererea de arbitraj, în termenul convenit de părți ori stabilit de arbitraj, în cel mult 30 de zile de la înștiințare, pîrîtul va depune la Arbitrajul specializat **referința** cu actele însoțitoare, în atîtea exemplare cîți participanți sunt la proces. Secretarul va expedia reclamantului referința și orice alte cereri parvenite de la pîrît.

44. Referința va cuprinde:

- 1) mențiunile și cerințele prevăzute pentru cererea de arbitraj;
- 2) numele arbitrilor numit de el, sau răspunsul la propunerea reclamantului privind soluționarea litigiului de către un arbitru unic;
- 3) excepțiile referitoare la cererea reclamantului;
- 4) răspunsul în fapt și în drept la cerere;
- 5) probele propuse în apărare.

45. Dacă prin necomunicare sau nedepunerea referinței litigiul se amână, pîrîtul va putea fi obligat la plata cheltuielilor cauzate prin amînare.

46. Pîrîtul are dreptul de a formula pretenții împotriva reclamantului din cererea de arbitraj prin **cerere reconvențională**, dacă ele derivă din același raport juridic. Termenul de depunere a cererii reconvenționale este de 30 de zile de la primirea copieii de pe cererea de arbitraj sau cel tîrziu pana la prima zi de înfățișare și trebuie să îndeplinească aceleași condiții ca și cererea principală. Cererea reconvențională se soluționează o data cu cererea principală sau separat.

47. Dacă părțile nu au convenit altfel, Arbitrajul specializat poate să dispună prin decizie, la cererea unei părți, orice **măsuri asiguratorii și măsuri provizorii**, sau să constate anumite împrejurări de fapt pe care le consideră necesare cu privire la obiectul litigiului. Decizia cu privire la măsurile asiguratorii și măsurile provizorii se emite de Arbitrajul specializat în scris și se trimite cîte un exemplar semnat fiecărei părți a procedurii arbitrale spre executare. În caz de neacceptare, executarea acestor măsuri se dispune de către instanța de judecată competentă la cererea oricărei părți cointeresate. În acest caz, la cerere se anexează copia cererii de arbitraj, iar în lipsa acesteia, dovada notificării de numire a arbitrilor, precum și copia convenției de arbitraj.

VI. Procedura arbitrală

48. Completul arbitrajului se consideră **constituit** la data acceptării împuternicirilor de supraarbitru ori, după caz, a acceptării împuternicirilor de către arbitrul unic.

49. După expirarea termenului de depunere a referinței, secretarul Arbitrajului specializat **transmite arbitrajului constituit dosarul**, făcînd mențiune scrisă despre acest fapt, cu precizarea datei transiterii.

50. Procedura arbitrală se inițiază și se desfășoară la **sediul** Arbitrajului specializat. Părțile pot conveni printr-un acord scris, cu încuviințarea președintelui Arbitrajului specializat, un alt loc de examinare a litigiului, cu suportarea cheltuielilor de către acestea.

51. Pe toată durata procedurii arbitrale, arbitrii și secretarul Arbitrajului specializat sunt obligați să păstreze secretul profesional, **confidențialitatea** datelor, informațiilor și documentelor, luate spre cunoștință în cadrul exercitării funcțiilor sale, care țin de secretul comercial al părților și/sau de viața privată a persoanei. Dosarul litigiului este confidențial. Nici o persoană, în afara celor implicate în desfășurarea litigiului nu are acces la dosar fără acordul scris al părților.

52. Părțile de comun acord stabilesc în convenția de arbitraj în ce **limbă** urmează să se desfășoare procedura arbitrală. În lipsa unei înțelegeri, Arbitrajul specializat stabilește printr-o încheiere ca procedura arbitrală să se desfășoare în limba de stat. Părțile ce nu posedă sau nu vorbesc limba de stat sau limba în care se desfășoară procedura arbitrală, sunt în drept să ia cunoștință de actele, lucrările dosarului și să vorbească în ședință prin interpret. La cererea și pe cheltuiala părții, Arbitrajul specializat îi asigură serviciile unui interpret.

53. La primirea dosarului, arbitrajul constituit își **verifică competența**, stadiul litigiului pentru dezbateri și dispune, dacă consideră necesar, măsurile corespunzătoare pentru completarea dosarului. În caz de necesitate, la solicitare, părțile pînă la începutul dezbaterilor judiciare, prezintă explicații în formă scrisă și alte probe suplimentare. Copiile de pe toate documentele prezentate de către o parte Arbitrajului specializat, se transmit spre informare celeilalte părți.

54. După verificarea dosarului, arbitrajul stabilește primul **termen de arbitrare**, pentru care părțile vor fi citate. Termenul de arbitraj se stabilește astfel încît, de la primirea citației pînă la data începerii dezbaterilor să existe un interval de cel puțin 15 zile.

55. La solicitarea uneia din părți sau din oficiu, din motive temeinice și cu citarea părților, data fixată pentru ședință poate fi amînată. Solicitarea de amîinare a ședinței de arbitraj urmează a fi făcută cel tîrziu pînă la data fixată pentru ședință. **Amînarea** poate avea loc numai o singură dată.

56. Dacă **o parte citată legal nu s-a prezentat** la ședința arbitrală din motive întemeiate, examinarea cauzei poate fi amînată, numai în cazul în care cealaltă parte nu solicită examinarea cauzei în lipsa acesteia. Dacă reclamantul sau pârâtul, citat legal despre locul, data și ora ședinței arbitrale, nu s-a prezentat în arbitraj și nu a

comunicat arbitrajului motivul neprezentării, sau dacă motivele sunt considerate de arbitraj ca fiind neîntemeiate, arbitrajul examinează pricina în absența acestuia. Aceleași reguli se aplică și în cazul în care ambele părți, legal citate, nu s-au prezentat în arbitraj.

57. Părțile au dreptul să solicite arbitrajului examinarea litigiului în **lipsa** lor în baza actelor de la dosar cu remiterea copiei de pe hotărâre. Dacă partea solicită să-și dovedească pretențiile sau obiecțiile prin ascultarea celeilalte părți, arbitrajul cere să se prezinte personal în fața arbitrajului.

58. Părțile și alți participanți la proces au dreptul să participe la judecarea litigiului personal sau prin intermediul **reprezentanților**, precum și să fie asistați de către avocați, consultanți, interpreți sau alte persoane. Reprezentantul legal prezintă în arbitraj actele ce atestă statutul și împuternicirile sale.

59. Neprezentarea în ședința arbitrală a reprezentantului, avocatului, a celui care acordă asistență părții sau a unui alt participant la proces nu împiedică examinarea pricinii.

60. În cazul neprezentării în ședință arbitrală a martorului, expertului, specialistului arbitrajul după ce ascultă opiniile participanților la proces, dispune continuarea sau amânarea ședinței și i-a măsurile respective pentru asigurarea prezenței lor, dacă este necesar sau dispune părții care a asigurat prezența, să o asigure la ședința următoare.

61. Litigiul este examinat, de regulă, în **ședință închisă**. Examinarea litigiului în ședință deschisă se permite numai cu încuviințarea ambelor părți.

62. Ședința arbitrală este deschisă de președintele ședinței. Acesta anunță numele și prenumele său și, după caz, și ale celorlalți arbitri din complet, precum și procesul care se soluționează. Președintele verifică prezența persoanelor citate, motivul neprezentării celor absenți, identitatea persoanelor prezente, împuternicirile persoanelor cu funcție de răspundere și cele ale reprezentanților. În cazul în care la ședință participă experți, specialiști, interpreți sau traducători, președintele stabilește identitatea și competența acestora și le explică drepturile și obligațiile lor.

63. Ședințele arbitrale sunt conduse de arbitrul unic sau de supraarbitru, în cazul soluționării litigiului de către un complet. Președintele ședinței ia măsuri pentru asigurarea ordinii convenite în ședința arbitrală, dispozițiile lui fiind obligatoriu pentru participanții la proces și pentru cei care asistă în sală pe toată durata procedurii arbitrale.

64. Modul de desfășurare a dezbaterilor pe marginea litigiului este stabilit de arbitraj cu consultarea părților, astfel încât acțiunea în cauză să aibă loc rațional și fără târâgănare.

65. La orice etapă de examinare a litigiului, pînă la emiterea hotărîrii, pîrîtul se poate pronunța cu privire la recunoașterea deplină a cerințelor de acțiune sau de către părți poate fi încheiată o **tranzacție de împăcare**. Recunoașterea acțiunii de către pîrît sau condițiile tranzacției de împăcare se consemnează în procesul-verbal al

ședinței arbitrale și se semnează de pîrît sau ambele părți. În cazul recunoașterii acțiunii de către pîrît și admiterii ei de către arbitraj, se pronunță o hotărîre de admitere a pretențiilor reclamantului. În cazul tranzacției de împăcare, arbitrajul pronunță o hotărîre prin care dispune încetarea procesului.

66. Fiecare dintre părți va motiva circumstanțele la care a făcut referire atît în vederea argumentării cerințelor lor, cît și a obiecțiilor. **Administrarea probelor** se efectuează în ședința arbitrală. Aprecierea probelor se face de arbitri potrivit intimei lor convingeri. Partea poate să prezinte probe în original sau în forma corespunzătoare a unei copii autentificate. Arbitrajul poate să propună părților să prezinte și alte probe, să citeze și să asculte martori, specialiști și să dispună efectuarea expertizelor.

67. Cu acordul părților și cu încuviințarea arbitrajului, la procesul arbitral de dezbateri a litigiului pot participa și **alte persoane**.

68. La cererea părților, arbitrajul poate încuviința proba cu **martori** și va dispune în acest caz citarea și ascultarea acestora. Partea care intenționează să facă proba cu martori va informa arbitrajul și cealaltă parte cu cel puțin 15 zile înainte de dezbateri numele, adresa martorilor și va indica circumstanțele care pot fi confirmate de martori precum și, limba în care acesta va depune mărturiile. Arbitrajul nu poate obliga martorii să se prezinte în ședința arbitrală și vor fi audiați numai dacă sunt aduși de partea ce a solicitat proba cu martori. Declarațiile martorilor pot fi prezentate și în scris.

69. Arbitrajul la cererea uneia sau a ambelor părți poate dispune din oficiu efectuarea **expertizei**. Expertul semnează o declarație, care se anexează la procesul-verbal al ședinței arbitrale, privind cunoașterea obligațiilor și răspunderii pe care o poartă. În scopul efectuării expertizei, părțile sunt obligate la cererea expertului să prezinte orice informație, documente sau bunuri referitoare la dosar. Neînțelegerile dintre parte și expert se soluționează de către arbitrajul constituit. Expertul urmează să prezinte arbitrajului verbal sau în scris raportul său și să participe, dacă părțile nu au convenit altfel, la examinarea litigiului, unde părțile și arbitrajul au posibilitatea să-i adreseze întrebări.

70. Arbitrajul, printr-o încheiere, poate atrage, din oficiu sau la cererea oricărei părți la proces **specialiști** în domeniul respectiv pentru consultații, explicații și ajutor tehnic.

71. Expertii, specialiștii, interpreții sau traducătorii pot fi **recuzați** de orice parte la proces, pentru aceleași motive ca și arbitrii. Cererea de recuzare se depune în fața arbitrajului, în cel mult 5 zile de la data apariției temeiului de recuzare. Recuzarea se examinează în ședința arbitrală, cu citarea participanților la proces și a persoanei recuzate.

72. În caz de necesitate, pentru prezentarea unor probe noi sau a unor acte suplimentare, arbitrajul din proprie inițiativă sau la solicitarea oricărei părți poate anunța **întreruperea dezbaterilor** pe un termen rezonabil. În acest sens, arbitrajul emite o încheiere motivată ce se anunță părților sub semnătură.

73. Arbitrajul, la solicitarea părților sau a uneia din părți, poate decide printr-o încheiere motivată, **suspendarea** procedurii arbitrale pe un termen de până la 3 luni, în cazul în care apare necesitatea întreprinderii de către părți a anumitor acțiuni în vederea soluționării pe cale amiabilă a conflictului. Suspendarea procedurii arbitrale poate avea loc și pe timpul judecării unei cereri de recuzare sau a oricărei alte cereri adresate instanței de judecată competentă. După decăderea circumstanțelor care au dus la suspendarea procesului, arbitrajul dispune, la cererea participanților la proces sau din oficiu, reluarea procesului. În acest caz, arbitrajul citează participanții la proces conform regulilor generale.

74. Reclamantul poate **renunța** oricând la arbitraj, fie printr-o cerere scrisă, fie verbal în ședința arbitrală, cu consemnarea în procesul verbal al ședinței și semnarea de către reclamant. În caz de renunțare, arbitrajul va înceta procesul, cu excepția cazului în care pârâtul îi solicită reclamantului să se pronunțe asupra pretenției. Renunțarea la arbitraj se constată prin încheiere de încetare a procesului.

75. Dacă părțile nu au convenit altfel, arbitrajul poate permite ca fiecare parte să modifice ori să completeze **pretențiile sau obiecțiile** în cursul desfășurării procedurii arbitrale.

76. Dezbaterile arbitrale se consemnează în procesul-verbal al ședinței, care trebuie să conțină:

- 1) denumirea arbitrajului;
- 2) numărul dosarului;
- 3) numele arbitrului sau arbitrilor;
- 4) data și locul ședinței;
- 5) date despre părți și reprezentanții lor;
- 6) date despre alți participanți la proces;
- 7) descrierea succintă a desfășurării ședinței;
- 8) cererile și susținerile părților;
- 9) explicațiile părților și altor participanți la proces;
- 10) motivele pe care se sprijină măsurile dispuse;
- 11) dispozitivul;
- 12) semnătura arbitrului unic sau a supraarbitrului.

Procesul-verbal este redactat de secretarul ședinței. Părțile au dreptul să ia cunoștință de actele dosarului, precum și de conținutul procesului-verbal, și să primească copia lui.

VII. Hotărîrea arbitrală

77. Dacă părțile nu au convenit altfel, arbitrajul constituit urmează să examineze litigiul în **termen** de cel mult șase luni de la data constituirii sale. Pentru motive temeinice, prin încheiere, Arbitrajul specializat poate dispune prelungirea termenului arbitrajului cu cel mult două luni.

78. După ce completul de arbitri sau arbitrul unic va considera că toate circumstanțele litigiului sunt suficient elucidate, se închid dezbaterile și se trece la deliberare.

79. **Deliberarea** are loc în secret cu participarea arbitrilor în fața cărora a avut loc judecarea litigiului. Divulgarea deliberărilor este strict interzisă.

80. În cazul examinării litigiului de către un complet din 3 arbitri, hotărîrea se **adoptă** cu majoritatea de voturi. Dacă arbitrii au opinii diferite, prevalează opinia supraarbitrului. În acest caz, arbitrul care nu este de acord, are dreptul să-și expună opinia separată în formă scrisă care se anexează la dosar.

81. Procedura arbitrală se încheie prin pronunțarea hotărîrii arbitrale sau încheierii. **Arbitrajul adoptă o hotărîre în următoarele cazuri:**

- 1) soluționarea litigiului în fond;
- 2) recunoașterea acțiunii de către reclamant (parțial sau integral);
- 3) confirmarea tranzacției de împăcare a părților.

Alte dispoziții ale arbitrajului care nu sunt înserate în hotărîre se emit sub formă de încheiere.

82. Arbitrajul pronunță **încheiere** de încetare a procedurii arbitrale în cazurile în care:

- 1) reclamantul a renunțat la acțiune, renunțul fiind admis de arbitraj;
- 2) părțile au convenit asupra încetării procedurii arbitrale;
- 3) arbitrajul constată că, din anumite motive, continuarea procedurii a devenit inutilă sau imposibilă;
- 4) din cauza inacțiunii reclamantului cazul rămîne nesoluționat pentru mai mult de șase luni;
- 5) părțile sau una din părți nu au achitat tariful de arbitraj și alte cheltuieli arbitrale în termenii stabiliți.

83. **Hotărîrea se emite în scris** și se semnează de arbitrul unic sau de către toți membrii completului de arbitraj, inclusiv de arbitrul care are o opinie separată. Dacă hotărîrea arbitrală nu este semnată de un arbitru, în cazul soluționării litigiului de către completul de arbitraj, se indică motivul lipsei uneia dintre semnături.

84. Hotărîrea arbitrală trebuie să **cuprindă:**

- 1) denumirea arbitrajului;
- 2) componența arbitrajului;
- 3) data și locul pronunțării;
- 4) mențiunea despre caracterul public sau închis al ședinței;
- 5) numele și domiciliul - pentru persoanele fizice, denumirea și sediul – pentru persoanele juridice, precum și ale reprezentanților acestora și altor persoane participante;
- 6) referința la convenția de arbitraj în al cărei temei s-a procedat la arbitraj;
- 7) obiectul litigiului, cerințele și obiecțiile părților, precum și explicațiile celorlalți participanți la proces;

8) circumstanțele de fapt și de drept stabilite de către arbitraj, probele pe care se întemeiază concluziile arbitrajului privitor la aceste circumstanțe, precum și argumentele invocate de arbitraj la respingerea unor probe;

9) legea aplicabilă;

10) motivele pe care se bazează hotărîrea;

11) concluzia arbitrajului privind admiterea sau respingerea integrală sau parțială a acțiunii, sumele cheltuielilor arbitrale și repartizarea lor între părți;

12) termenul și modul de executare a hotărîrii;

13) semnăturile arbitrilor.

85. Arbitrajul **pronunță** hotărîrea arbitrală îndată după adoptarea ei. După pronunțarea hotărîrii arbitrale, în cel mult 10 zile, fiecărei părți i se expediază ori i se înmînează cîte o copie, semnată de toți arbitrii care au participat la examinarea litigiului.

86. Arbitrajul poate amîna emiterea hotărîrii și **relua examinarea litigiului** în fond, dacă consideră că sunt necesare noi lămuriri, înștiințînd părțile despre necesitatea examinării suplimentare a litigiului și a noului termen de arbitrare, sub condiția încadrării în termenul arbitrajului.

87. După pronunțarea hotărîrii, arbitrajul care a adoptat-o nu este în drept să o anuleze nici să o modifice. La solicitarea unei părți sau din oficiu, arbitrajul în termen de 15 zile de la data primirii sau după caz, de la data pronunțării hotărîrii poate să emită o **hotărîre de completare**.

88. În cazul în care arbitrajul se pronunță asupra unui capăt de cerere susținut în procedura arbitrală, dar neinclus în hotărîrea arbitrală, se adoptă o **hotărîre adițională**.

89. Arbitrajul printr-o încheiere, din oficiu sau la cererea participanților la proces, în termen de 30 de zile de la data adoptării hotărîrii, este în drept să **rectifice** greșelile, omisiunile sau erorile materiale ori de calcul din hotărîrea arbitrală.

90. Dacă sunt necesare explicații, la cererea oricărei părți, arbitrajul, în termen de 30 de zile de la data adoptării hotărîrii, trebuie să ia o **hotărîre de interpretare** a dispozițiilor din hotărîrea arbitrală.

91. Hotărîrea de completare, hotărîrea adițională, hotărîrea de interpretare și încheierea privind rectificarea hotărîrii arbitrale se dau cu citarea părților. Neprezentarea lor nu împiedică examinarea problemei. Aceste acte fac parte integrantă a hotărîrii arbitrale. Cheltuielile suplimentare ce țin de completarea, interpretarea sau rectificarea hotărîrii arbitrale nu sunt suportate de părți.

92. Dosarul litigiului examinat se **păstrează** de către Arbitrajul specializat, în modul stabilit de lege.

93. Hotărîrea arbitrală este **definitivă și obligatorie** pentru părți de la data adoptării. Ea se execută benevol, imediat sau în termenul stabilit, de partea împotriva căreia s-a pronunțat. Hotărîrea arbitrală comunicată părților are efectele unei hotărîri judecătorești definitive.

94. Partea care a avut câștig de cauză poate cere instanței de judecată eliberarea **titlului executoriu** asupra hotărârii arbitrale. Cererea de eliberare a titlului executoriu se depune în scris de partea câștigătoare ori de reprezentantul ei în instanța de judecată competentă.

95. Încheierea judecătorească cu privire la eliberarea titlului executoriu asupra hotărârii arbitrale sau la refuzul eliberării acestui titlu trebuie pronunțată în cel mult o lună de la data depunerii cererii în instanță. Hotărârea arbitrală asupra căreia a fost eliberat titlu executoriu se execută silit, similar modului de executare a unei hotărâri judecătorești.

96. Arbitrajul **scoate cererea de pe rol**, prin emiterea unei încheieri, în cazul în care desfășurarea normală a litigiului este împiedicată din vina reclamantului, prin neîndeplinirea de către acesta a obligațiilor ce îi revin conform prevederilor prezentului Regulament. Dacă circumstanțele ce au dus la scoaterea cererii de pe rol au fost înlăturate, reclamantul poate adresa arbitrajului o nouă cerere, conform dispozițiilor generale.

97. Orice parte în arbitraj poate **contesta** o hotărâre arbitrală prin înaintarea în instanța de judecată competentă a unei cereri de desființare, în termen de 3 luni din ziua primirii hotărârii arbitrale. Părțile pot renunța la dreptul de a contesta hotărârea arbitrală doar după pronunțarea ei. Instanța de judecată, după examinarea cererii de desființare a hotărârii arbitrale, pronunță o încheiere despre desființarea totală sau parțială a hotărârii arbitrale sau despre refuzul de a o desființa. În caz de necesitate, instanța de judecată din oficiu sau la solicitarea uneia din părți, poate să amâne pe un anumit timp examinarea chestiunii referitoare la desființarea hotărârii arbitrale pentru a oferi posibilitate arbitrajului de a relua procedura arbitrală sau de a întreprinde acțiuni care vor permite înlăturarea temeiurilor de desființare a hotărârii arbitrale.

VIII. Cheltuielile arbitrale

98. **Cheltuielile arbitrale** se compun din tariful de arbitraj, remunerația arbitrilor, cheltuielile de administrare a probelor, remunerația experților și a traducătorilor, cheltuielile de deplasare și alte cheltuieli necesare pentru finalizarea procedurii de arbitraj.

99. Cheltuielile arbitrale sunt **suportate** potrivit înțelegerii între părți. În cazul în care între părți nu există o asemenea înțelegere, cheltuielile se suportă de partea care a pierdut litigiul, integral sau parțial în funcție de admiterea cererii.

100. **Tariful de arbitraj** este stabilit conform Hotărârii Guvernului nr.774 din 13 august 1997 „Cu privire la taxele pentru servicii cu semnificație juridică în domeniul protecției obiectelor proprietății intelectuale” și este achitat de reclamant la depunerea cererii de arbitraj pentru fiecare dosar în examinare, în vederea acoperirii cheltuielilor generale, legate de activitatea Arbitrajului specializat.

101. Tariful de arbitraj se **achită** integral în ziua înregistrării acțiunii arbitrale la Arbitrajul specializat sau în termen de cel târziu de 5 zile, cu anexarea la cerere a dovezii de plată, în caz contrar cererea de arbitraj se restituie reclamantului.

102. Tariful de arbitraj se consideră plătit din momentul transferării acestuia în contul AGEPI.

103. În cazul în care cererea de arbitraj se respinge, se scoate de pe rol sau în cazul renunțării la arbitraj, tariful de arbitraj nu se restituie.

104. Pentru cererea **reconvențională** se aplică aceleași reglementări privind tariful de arbitraj ca și în cazul cererii inițiale.